

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 141/09-16

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 14. mája 2009 predbežne prerokoval sťažnosť Ing. V. B., Z., zastúpeného advokátom JUDr. T. R., Advokátska kancelária, B., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 19 ods. 2, čl. 23 ods. 1 a čl. 41 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Okresného súdu Zvolen sp. zn. 0 Tp 485/2008 zo 17. marca 2009 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Ing. V. B. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 1. apríla 2009 doručená sťažnosť Ing. V. B., Z. (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 19 ods. 2, čl. 23 ods. 1 a čl. 41 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) uznesením Okresného súdu Zvolen (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 0 Tp 485/2008 zo 17. marca 2009.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol rozhodnutím okresného súdu sp. zn. 0 Tp 485/2008 z 8. novembra 2008 vzatý do väzby, pričom v tomto rozhodnutí okresný súd v súvislosti s útekovou väzbou uviedol, že sťažovateľ sa odmietol dostaviť k znalcovi a je daná obava, že v prípade ponechania na slobode sa bude vyhýbať ďalej trestnému stíhaniu, znemožňovať vykonanie jednotlivých úkonov a mať ďalšie vyšetrowanie.

Uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 3 Tpo 12/2009 z 18. februára 2009 bolo konštatované, že väzobné dôvody u sťažovateľa síce trvajú, ale vzhľadom na porušenie sťažovateľových práv garantovaných ústavou a Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd (uznesením okresného súdu sp. zn. 0 Tp 485/2009 zo 4. februára 2009) bol sťažovateľ z väzby prepustený a boli mu súčasne uložené nasledujúce obmedzenia: zákaz vycestovania do zahraničia, povinnosť dostaviť sa raz za dva týždne k probačnému a mediačnému úradníkovi, zákaz styku vrátane telefonického kontaktu s poškodenou.

Sťažovateľ predložil 25. februára 2009 okresnému súdu návrh, ktorým žiadal zmenu zákazu styku s poškodenou výhradne pre situáciu, keď by sa chcel skontaktovať so svojim maloletým synom či už priamo, alebo prostredníctvom tretej osoby, pretože o zverení dieťaťa do opatery jednému z rodičov nebolo dosiaľ rozhodnuté. V návrhu zároveň požadoval aj zrušenie zákazu vycestovania do zahraničia. Okresný súd uznesením sp. zn. 0 Tp 485/2008 zo 17. marca 2009 rozhodol, že povinnosti a obmedzenia uložené rozhodnutím krajského súdu zostávajú nezmenené. Okresný súd svoje rozhodnutie vo vzťahu k zákazu kontaktu s poškodenou odôvodnil tým, *„že sudca mal za preukázané, že na príslušnom súde sa vedie súdne konanie o zverenie maloletého dieťaťa do opatery sťažovateľa, pričom spis sa nachádza u znalca a teda sa s ním súd nemohol oboznámiť a teda vzhľadom na závažnosť stíhaných skutkov a štádium trestného stíhania je potrebné ponechať obmedzenie bezo zmeny“*. Vo vzťahu k zákazu vycestovania do zahraničia okresný súd uviedol, *„že termín ukončenia vyšetrowania (t.j. záverečné preštudovanie spisu) sa presunul na iný termín, než bolo uvádzané a že je nutné rešpektovať ust. § 252 ods. 3 Tr. poriadku a teda zákaz vycestovania je dôvodný“*.

Podľa sťažovateľa sa okresný súd v súvislosti s ním navrhovanou zmenou výroku o zákaze kontaktu s poškodenou úplne bezdôvodne zaoberal prebiehajúcim konaním o zverení maloletého syna do opatery sťažovateľa a nevysvetlil, aký vplyv by malo na rozhodnutie o sťažovateľovom návrhu preštudovanie predmetného spisu. Dôsledkom rozhodnutia krajského súdu „*odobreného*“ napadnutým uznesením okresného súdu sa sťažovateľ nachádza v situácii, keď napriek tomu, že je rodičom disponujúcim rodičovskými právami v plnom rozsahu, nemôže sa so synom stretávať v dôsledku stanoveného obmedzenia – zákazu kontaktu vrátane telefonického s poškodenou. Ak by sa sťažovateľ chcel stretnúť so svojim synom, musel by poškodenú kontaktovať z dôvodu „*vyzdvihnutia si syna alebo jeho vrátenia*“, týmto kontaktom by však porušil stanovené obmedzenie, čím by bol daný dôvod na jeho opätovné vzatie do väzby. Stanovené obmedzenie mu podľa jeho názoru zakazuje aj kontakt s poškodenou prostredníctvom tretej osoby. Z uznesenia krajského súdu, ktoré bolo okresným súdom v plnej miere potvrdené, totiž nevyplýva záver, že zákaz neplatí v prípade kontaktu týkajúceho sa výhradne maloletého syna.

V argumentácii sťažovateľ pokračuje a uvádza, že okresný súd výrok uznesenia týkajúceho sa zákazu kontaktu vrátane telefonického s poškodenou nezmenil a ani nevysvetlil, či by v prípade kontaktu s poškodenou výlučne pre účely stretnutia sa so svojim synom takýto prípad nepovažoval za porušenie stanoveného zákazu. Sťažovateľ takýto postup okresného súdu považuje za neprípustný zásah do svojich rodičovských práv, ako aj práva maloletého syna na rodičovskú starostlivosť a výchovu dieťaťa podľa čl. 41 ods. 4 ústavy a práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy, keďže sa zásah týka tak jeho, ako aj jeho syna.

Obmedzenie týkajúce sa zákazu vycestovania do zahraničia mal okresný súd odôvodniť tým, že termín „*záverečného naštudovania spisu*“ sa presunul na iný termín, z čoho možno vyvodiť, že sťažovateľ má stále priestor na marenie vyšetrovania. Sťažovateľ však uvádza, že ak by okresný súd zodpovedne zisťoval aktuálny stav spisového materiálu, zistil by, že všetky úkony trestného konania (pri ktorých sa vyžadovala prítomnosť sťažovateľa) potrebné na zistenie skutkového stavu už boli vykonané. Dôvod, pre ktorý sa „*záverečné štúdium*“ oddialilo, nebol na strane sťažovateľa, ale poškodenej, ktorá požiadala

o nový neskorší termín. Podľa sťažovateľa posunutie termínu „záverečného preštudovania spisu“ ako dôvod na zamietnutie návrhu na zrušenie predmetného zákazu neobstojí, pretože preštudovanie spisu je právom sťažovateľa, ktoré v prípade, že ho obvinený nevyužije, nebráni podaniu obžaloby. Marenie vyšetrovania v tomto štádiu nemá opodstatnenie, pretože vyšetrovanie je v tomto štádiu už skončené. Okresný súd odôvodnenie ponechania zákazu vycestovania do zahraničia oprel aj o ustanovenie § 252 ods. 3 zákona č. 301/2005 Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) týkajúce sa hlavného pojednávania. Na tomto mieste je sťažovateľova argumentácia takáto:

„Jurisdikcia súdu pre prípravné konanie (konkrétneho sudcu) končí podaním obžaloby. Súd pre prípravné konanie môže pri argumentácii ohľadne existencie dôvodov na určité obmedzenia a povinnosti aplikovať v danom štádiu trestného konania jedine ustanovenia týkajúce sa prípravného konania. Môže eventuálne poukázať na hrozbu zmarenia niektorej časti prípravného konania -t. j. pred podaním obžaloby.

Až po prípadnej podanej obžalobe môže zákonný sudca (pokiaľ bude zároveň rozhodovať o návrhu na zrušenie resp. zmenu obmedzení) eventuálne poukázať na hrozbu marenia hlavného pojednávania. Z uvedeného vyplýva, že okresný súd - ako súd pre prípravné konanie - použil ust. § 252 ods. 3 Tr. poriadku nad rámec svojej rozhodovacej právomoci.“ Podľa sťažovateľa dôvod týkajúci sa § 252 ods. 3 Trestného poriadku nebol uvedený ani v rozhodnutí o vzatí sťažovateľa do väzby, ani v rozhodnutí krajského súdu o prepustení sťažovateľa z väzby. Okresný súd mal preto v namietanom uznesení uviesť, aké skutkové zmeny týkajúce sa väzobných dôvodov oproti pôvodnému rozhodnutiu nastali.

Na základe uvedených skutočností sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd vo veci rozhodol týmto nálezom:

„ 1. Základné právo sťažovateľa podľa čl. 41 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky, podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj podľa čl. 23 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Okresného súdu vo Zvolene zo dňa 17. marca 2009, sp. zn. OTp 485/2008, a to výrokom, ktorým zostali povinnosti uložené sťažovateľovi nezmenené, porušené bolo.

2. Uznesenie Okresného súdu vo Zvolene zo dňa 17. marca 2009, sp. zn. OTP 485/2008, a to výrok, ktorým zostali povinnosti uložené sťažovateľovi nezmenené sa zrušuje a vec sa vracia Okresnému súdu vo Zvolene na ďalšie konanie.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ v sťažnosti namieta porušenie svojich základných práv zaručených čl. 19 ods. 2, čl. 23 ods. 1 a čl. 41 ods. 4 ústavy.

Podľa čl. 19 ods. 2 ústavy každý má právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života.

Podľa čl. 23 ods. 1 ústavy sloboda pohybu a pobytu sa zaručuje.

Podľa čl. 41 ods. 4 ústavy starostlivosť o deti a ich výchova je právom rodičov, deti majú právo na rodičovskú výchovu a starostlivosť. Práva rodičov možno obmedziť a maloleté deti od rodičov odlúčiť proti vôli rodičov len rozhodnutím súdu na základe zákona.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže

ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Ak preskúmanie namietaného postupu, resp. rozhodnutia všeobecného súdu v rámci predbežného prerokovania vôbec nesignalizuje možnosť porušenia základného práva alebo slobody sťažovateľa, realnosť ktorej by bolo potrebné preskúmať po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie, ústavný súd považuje takúto sťažnosť za zjavne neopodstatnenú (I. ÚS 66/98, II. ÚS 101/03, II. ÚS 104/04).

Pokiaľ ide o základné práva a slobody, ústava rozdeľuje ochranu ústavnosti medzi všeobecné súdy a ústavný súd. Systém tejto ochrany je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (čl. 144 ods. 1 a 2, čl. 152 ods. 4).

Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01, I. ÚS 13/00, IV. ÚS 287/04).

Podstata námietok sťažovateľa spočíva v tvrdení, že namietaným uznesením okresného súdu, ktorým boli potvrdené primerané obmedzenia a povinnosti uložené krajským súdom v zmysle § 82 Trestného poriadku v rozhodnutí o prepustení z väzby, došlo k zásahu do jeho rodičovských práv, práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života a práva na slobodu pohybu a pobytu. Podľa mienky sťažovateľa sa okresný súd v uznesení nevysporiadal s bližšou špecifikáciou zákazu kontaktu s poškodenou a vo vzťahu k obmedzeniu zákazu pobytu tento oprel podľa

sťažovateľa o dôvod, ktorý v danom štádiu konania už neexistoval, rovnako tiež o aplikáciu dôvodu, ktorá prekračuje „rozhodovaciu právomoc“ okresného súdu.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh ústavný súd zistil tieto okolnosti, z ktorých pri svojom rozhodovaní vychádzal:

Uznesením okresného súdu sp. zn. 0 Tp 485/2008 z 8. novembra 2008 bol sťažovateľ vzatý do väzby z dôvodov podľa ustanovení § 71 ods. 1 písm. a), b) a c) Trestného poriadku.

Okresný súd uznesením sp. zn. 0 Tp/485/2008 zo 4. februára 2009 neprijal písomný sľub sťažovateľa o nahradenie väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka a súčasne zamietol žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby. Proti tomuto uzneseniu podal sťažovateľ sťažnosť, o ktorej rozhodol krajský súd uznesením sp. zn. 3 Tpo 12/2009 z 18. februára 2009, ktorým sťažovateľa z väzby prepustil a zároveň mu uložil podľa § 82 ods. 1 Trestného poriadku tieto obmedzenia a povinnosti: zákaz vycestovania do zahraničia, povinnosť dostaviť sa raz za dva týždne k probačnému a mediačnému úradníkovi a zákaz styku vrátane telefonického s poškodenou. Krajský súd v uznesení konštatoval, že dôvody väzby u sťažovateľa naďalej trvajú, no reálny výkon väzby možno nahradiť dohľadom probačného a mediačného úradníka za súčasného uloženia primeraných povinností a obmedzení, ktoré budú kontrolované týmto úradníkom.

Sťažovateľ predložil okresnému súdu 25. februára 2009 návrh na zrušenie a zmenu stanovených povinností a obmedzení, v ktorom dôvodil tým, že rozhodnutie krajského súdu v súvislosti so stanoveným zákazom styku s poškodenou nepočíta so skutočnosťou, že ako otec maloletého syna (ktorý nebol zatiaľ zverený do starostlivosti ani jedného z rodičov) má rovnaké právo byť so synom v kontakte a mať ho u seba minimálne v takom rozsahu ako jeho matka – poškodená. Vzhľadom na skutočnosť, že maloletý syn navštevuje základnú školu v mieste prechodného bydliska poškodenej, nemá inú možnosť sa s ním skontaktovať, ako prostredníctvom poškodenej. V takom prípade sa však vystavuje riziku, že v prípade kontaktu (výlučne pre účely kontaktu s maloletým synom) s poškodenou či už telefonicky, alebo prostredníctvom tretej osoby bude takýto kontakt považovaný za porušenie stanoveného zákazu a ako taký bude dôvodom na vzatie sťažovateľa do väzby. Sťažovateľ v tomto podaní navrhol, aby bol výrok o zákaze kontaktu s poškodenou

upravený tak, že sa za porušenie stanoveného zákazu nebude považovať prípad, keď sa s poškodenou skontaktuje jedine pre potrebu oznámenia, že si príde vyzdvihnúť syna, a zároveň pre potrebu oznámenia poškodenej, kedy a kde si ona môže následne syna vyzdvihnúť, a to všetko prostredníctvom tretej osoby. Výrok upravujúci zákaz vycestovania do zahraničia navrhol sťažovateľ úplne zrušiť a na tomto mieste cituje ustanovenie § 82 ods. 3 Trestného poriadku, podľa ktorého povinnosti alebo obmedzenia môžu byť súdom zrušené aj bez návrhu a na ich trvanie má vplyv vždy aktuálny stav trestného konania, preto v prípade zistenia, že vyšetrovanie je už ukončené, resp. sa vyšetrovanie nachádza v štádiu, keď prípadná neprítomnosť sťažovateľa nebráni skončeniu veci, malo by byť povinnosťou súdu príslušné obmedzenie zrušiť. V tejto súvislosti sťažovateľ uvádza, že vyšetrovateľ naplánoval so sťažovateľom záverečné preštudovanie vyšetrovacieho spisu, sú síce naplánované ešte dva úkony – výsluchy svedkov, avšak na ich vykonanie nemá vplyv sťažovateľova neprítomnosť.

O predložennom návrhu rozhodol okresný súd uznesením sp. zn. 0 Tp 485/2008 zo 17. marca 2009, ktorým povinnosti uložené sťažovateľovi uznesením krajského súdu ponechal nezmenené. Okresný súd odkázal vo svojom rozhodnutí aj na čas vydania uznesenia krajského súdu, ktorý vo svojom rozhodnutí konštatoval, že dôvody väzby u sťažovateľa sú dané aj v dobe jeho rozhodovania. Okresný súd poukázal na závažnosť skutkov, pre ktoré je sťažovateľ stíhaný a ktoré majú priamy vzťah k poškodenej, preto bol toho názoru, že v danom štádiu trestného konania je potrebné príslušné obmedzenie ponechať bezo zmeny. Vo vzťahu k návrhu sťažovateľa na zrušenie zákazu vycestovania do zahraničia okresný súd poukázal na to, že sťažovateľ je stíhaný pre zločiny, pri ktorých je v konaní pred súdom potrebné „rešpektovať“ ustanovenie § 252 ods. 3 Trestného poriadku. Pokiaľ boli nadriadeným súdom v tomto čase konštatované dôvody väzby, je okresný súd toho názoru, že aj povinnosť vo forme zákazu vycestovania do zahraničia bola dôvodná a je dôvodná, preto okresný súd rozhodol, že príslušné obmedzenie zostáva v platnosti.

Ústavný súd už opakovane judikoval, že možnosť porušenia základných práv hmotného charakteru, v danom prípade základných práv na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy, na slobodu

pohybu a pobytu podľa čl. 23 ods. 1 a na rodičovskú výchovu a starostlivosť podľa čl. 41 ods. 4 ústavy treba posudzovať vždy vo vzťahu k porušeniu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (IV. ÚS 367/08, I. ÚS 197/08). Sťažovateľ porušenie tohto práva v petite sťažnosti nenamietal a rovnako sa o ňom nezmienil ani v odôvodnení sťažnosti. Vzhľadom na viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania podľa § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde nemohol ústavný súd preskúmať výkon právomoci okresného súdu a jeho konformnosť s ústavou vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy, ktoré by sa priamo dotklo aj posúdenia dodržania garancií obsiahnutých v čl. 19 ods. 2, čl. 23 ods. 1 a čl. 41 ods. 4 ústavy, a preto sťažnosť posúdil ako zjavne neopodstatnenú.

Navyše, ústavný súd podotýka, že medzi rozhodnutím okresného súdu (v spojení s predchádzajúcim rozhodnutím krajského súdu) neexistuje relevantná vecná ani právna súvislosť. Je totiž vylúčené, aby rozhodnutím, ktorým dochádza k legitímnemu výkonu súdnej právomoci, v danom prípade v trestnoprávných veciach podľa príslušných ustanovení Trestného poriadku, došlo zároveň k porušeniu označených práv sťažovateľa.

Nad rámec uvedeného ústavný súd ešte uvádza, že predmetom rozhodnutia okresného súdu – uznesenia sp. zn. 0 Tp 485/2008 zo 17. marca 2009 v časti týkajúcej sa zákazu kontaktu vrátane telefonického s poškodenou bola ochrana osobnej integrity účastníka konania – poškodenej pre existenciu väzobného dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Uložené konkrétne obmedzenie malo splniť účel, ktorý by sa inak dosiahol väzbou. Predmetom uznesenia krajského súdu, ako aj uznesenia okresného súdu nebolo obmedzenie ani rodičovských práv sťažovateľa a ani práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života. Pokiaľ existuje, čo i len jediná možnosť styku s maloletým synom sťažovateľa pri súčasnom nepochybnom dodržaní stanoveného obmedzenia – zákazu kontaktu (vrátane telefonického) s poškodenou, nemožno hovoriť o zásahu do práv garantovaných čl. 19 ods. 2 a čl. 41 ods. 4 ústavy. Podľa názoru ústavného súdu takýmto spôsobom, ktorý by sťažovateľovi umožnil kontakt s maloletým synom popri súčasnom rešpektovaní stanoveného obmedzenia, je styk s maloletým synom za spoluúčasti nestranného subjektu – príslušného štátneho orgánu zameraného na starostlivosť o deti a rodiny. Túto možnosť bez toho, aby sa o nej okresný

súd vo svojom uznesení zmieňoval, možno bez akýchkoľvek pochybností považovať za takú, ktorá dodržiava stanovený zákaz v plnom rozsahu.

Ústavný súd na základe všetkých uvedených skutočností sťažnosť v plnom rozsahu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. mája 2009